

Tanrı İsrail'e kayra sundu. Ne yazık ki, bu kayra reddedildi. İsrail'in sözdinlemeziği, gururu, yalancı ilahlara tapması onun ağır bir sıklüzene teslim edilmesiyle sonuçlandı (65:2-7). Bu karamsar duruma karşın, İsrail'de Tanrı'ya bağı kalan kişiler vardır ve onlar kurtulacaktır (65:8). Üstelik Tanrı yabancı uluslardan kişilere de kayrasını sunar (65:1).

65:1 Beni sormayanlar tarafından arandım: Yeşaya Yahudiler'in bir kenarda bırakılacaklarını ve Yahudi olmayanların Tanrı çocukları olarak kabul edileceklerini önceden bildirdi (Romalılar 10:20,21). Vatan hainliği sayılan bu haberi İsraililer'e bildirmesi Yeşaya'nın yürekliliğini gösterir. Ne var ki, Tanrı'yı bırakanlar için saptanan bu cezayı ilk bildiren Yeşaya değildi (Tesniye 32:21).

İsraililer «Bak, hepimiz Senin kavmınız» diyerek Tanrı'nın kayrasına sığınmak istediler (64:9). Ama Yeşaya burada dünyalarını sarsacak bildiriye onlara ilettiler: «Beni sormayanlar tarafından arandım, Beni aramayanlar tarafından bulundum». Yahudi olmayanlar da Tanrı'nın seçtikleri arasında sayılacaklardı. Aynı zamanda Tanrı, gerçek İsraili olmayan Yahudiler'i işledikleri günah yüzünden reddedecekti (65:2-7; Romalılar 2:28-29; 4:9-12,16,17). Tüm Yahudiler Tanrı'nın halkı olarak kesinlikle sayılmaz (65:11-16). Tanrı yalnızca O'na bağlılıklarını tanrısal yaşam sürdürerek kanıtlayanları (65:8-10) tanır. Mesih inancısı da boş sözlerle kendini ruhsal alanda yaman, yiğit oluşuna kandırmaktan kaçınsın. Tanrı'nın Pavlus eliyle uyardığı gibi «Hiç kimse kendini olduğundan daha akıllı saymasın. Bunun yerine, Tanrı'nın size verdiği iman oranında aklınızı kullanarak akli başında kişiler olun» (Romalılar 12:3). Tanrı boş sözlerden etkilenmez. Tam tersine, Mesih inancısının yaşamının her ayrıntısıyla Tanrı'nın kutsallığına uygun ilkelere göre O'nun özniteliklerini yansıtmalarını ister.

Beni aramayanlar tarafından bulundum: Pavlus'un yazdığı gibi «Ama şimdi Tanrı'yı tanıdınız, daha doğrusu O sizleri tanıdı» (Galatyalılar 4:9). İnsanlar Tanrı'yı tanımadan ve sevmeden önce, O insanları sevdi (1. Yuhanna 4:19). O'nun insanlara gösterdiği iyilik O'nu aramalarını yüreklendirmek içindir, el yordamıyla da olsa O'nu bulsunlar. Çünkü «O hiçbirimizden irak değil» (Haberciler'in İşleri 17:27).

ismimle çağırılmayan bir millet: Tanrı'nın adıyla çağırılmayan ulus, Yahudi olmayanlardır (63:19)! İsraililer «Susacak mısın» diye sormuşlardı (64:12). Hayır, Tanrı susmayacaktı. Ama yanıtı İsraililer'i şaşırtacaktı: Günahattan yıkanma çağrısı İsraililer'in tahmin edemediği halkları da kapsayacaktı (1:16; Romalılar 9:25). Bu sırada kendi aralarından bu çağrıya uymak istemeyenler, Tanrı'yla paydaşlık ilişkisinden uzak kalacaklardı (Yeremya 7:13-15; Hezekiel 14:1-8).

Buradayım, buradayım, dedim: Tanrı Kendisini gizlemedi (Süleyman'ın Meselleri 1:24). Çölde yukarıya kaldırılan yılan örneğinde olduğu gibi, O'na bakan kurtulur (Yuhanna 3:14,15; Yeşaya 45:22). Tanrı, günahlıların O'nu bulmasından ve O'na sığınarak günahattan kurtulmalarından çok sevinç duyar. Günahattan kurtulmak üzere uluslardan gelen kişi, önce Tanrı'nın nerede olduğunu bilmelidir. Kişi, gerçek Tanrı'yı olmayacak yerlerde arar. Onun için Tanrı «Buradayım, buradayım!» diyerek yol gösterir.

65:2 iyi olmayan yolda: (Mezmun 1:1; Hezekiel 36:31; Matta 7:13). İyi olmayan yol, günah yoludur. Tanrı günahattan nefret eder. Adaleti ve doğruluğu, O'nun günahlıyı yargılamasını gerektirir. İsraililer'in günahı neydi?

1. İsraililer Tanrı'nın bildirdiği kutsal buyrukların salt yetkisini tanıyacıkları yerde, kendi düşüncelerini üstün gördüler (65:2).
2. Tanrı'nın yasakladığı yalancı ilahlara tapınma eylemini sürdürdüler (65:3).

3. Tanrı'nın yasakladığı cinler ve ölümlerle ilişki kurma çabasını sürdürdüler (65:4).
4. Yasak yemekleri yediler (65:4).
5. Kendilerini başkalarından kutsal saydılar (65:5).

Burada Tanrı'nın günahlıya yönelik üç tür sitemi görülür:

1. Savsaklayanlar,
Tanrı'nın kendilerine seslenmesine aldirış etmediler (65:1,2).
2. Boyun eğmezler,
kendilerinin hoşlandığı gibi yaşamak istediler. İstemlerini Tanrı'nın yetkisine teslim etmek niyetinde değillerdi. «Tanrı'nın güçlü eli altında kendinizi alçaltın» buyruğunu duymak istemediler (1. Petrus 5:6).
3. Arsızlar,
Tanrı'yı öfkelenlendirmekten çekinmediler (65:3).

kendi düşünceleri ardınca yürüyen asi kavim: Sözdinlemeziğin anlamı, bu sözlerle açıkça belirtilir. Daha belirgin olamaz: «Kendi düşünceleri ardınca yürüyen». Pavlus bu ayeti şöyle aktardı: «Sözdinlemez, başkaldırcı bir halk» (Romalıları 10:21; Yeşaya 1:4,23;30:1; Yeremya 5:23; 6:28). Sözdinlemez anlatımı şöyle açıklanabilir: Öğretilmez, kulaklarını tıkayan, tanrısal ilkeleri ayaklar altına alan, ruhsal öğretilere karşı direnen kişiler. Kendi düşüncelerinin ardınca yürüyenden yararlı işler beklenmez. «Yüreğinin düşünceleri ve kuruntuları ancak kötü»dür diyerek Tanrı uyarır (Tekvin 6:5). İsraililer kendi düşüncelerini düşünmeye mi bıraktı? Tanrı Kendi düşüncelerini onlarla paylaşmadı mı? Her ulustan çok tanrısal ilkelere göre yaşamlarına yön vermek için İsraililer'in olanağı vardı. Kutsal Yazı, korunması için onlara verilmedi mi? Pavlus gerçeği geri çeviren Yahudiler'i şöyle tanıttı:

«Gelelim sana, Yahudi adını taşıyana, ruhsal yasaya güvenene, Tanrı'yı bilmekle övünene, ruhsal yasanın ışığında eğitildiğinden O'nun istemini tanıyana, üstün olanı onaylayana. Görmeyenlerin yöneticisi olduğuna güvenene, karanlıkta yürüyenlere ışık verene, akılsızların eğitmenine, bilgisizlerin öğretmenine. Ruhsal yasada bilgi ve gerçeğin özüne sahip olana.

Başkasına öğreten sen, kendine öğretmez misin? Çalmamak konusunda sözü yayan sen, kendin çalar mısın? Evlilik dışı cinsel bağlantıya girme diyen sen, evlilik dışı cinsel bağlantıya girişir misin? Yalancı tanrılardan öğrenen sen, tapınak hırsızlığı eder misin? Ruhsal yasayla övünen sen, ruhsal yasaya karşı suç işleyerek Tanrı'yı yerer misin? Çünkü Kitap'ta yazılı olduğu gibi, Tanrı'nın adı uluslar arasında sizin yüzünüzden kötülenmektedir (Romalıları 2:17-24).

bütün gün ellerimi uzattım: Tanrı'nın kayrasına bakın! Yahudiler'in sözdinlemeziğine karşın Tanrı onlara kollarını uzatarak yanına çağırıyordu. Üstelik, bütün gün (Kayra yılıyla karşılaştırın, 61:2), yani ara vermeden onlara sürekli sesleniyordu («Bütün gün» deyimini «daima» sözüyle karşılaştırın, 65:3). Tanrı onları kabul etmeye, kucaklamaya hazırды. Ne var ki, Yahudiler Tanrı'nın sevgisini hor gördüler. Bir sonraki çağda da İsa Mesih çarmıhta ellerini uzatarak ölürken, o tanrısal sevgiyi yeniden geri çevirdiler.

❖❖❖ 611 ❖❖❖

Birkaç yıl önce bir aile, Tanrı'nın yolunda yürümeyi öğrenmek isteyen bir delikanlıyı yanına aldı. Bu gencin imanda geliyeceğini sevinçle bekleyerek şu satırları yazdı:

Oğlumuzla
Birlikte
Rab'le
İleriye
Ümitle
Zaferle!

Haftalar aylar geçince, delikanlının Tanrı'ya ilgisinin azaldığını gördüklerinde şiire «İsterse» sözcüğünü ekleyerek kuşklarını dile getirdiler. Daha sonra da gencin söz dinlemezliğini sürdürdüğünü görünce «Ama istemez» sözcüklerini yazmak zorunda kaldılar.

Oğlumuzla
Birlikte
Rab'le
İleriye
Ümitle
Zaferle!

İsterse...

Ama istemez.

Sevgi, Tanrı sevgisi da olsa bile, isteksiz kişinin sözdinlemezliği bırakmasını kendiliğinden oluşturamaz.

İnsanoğlu Tanrı'nın sevgisine yavaş ısınır. Neden?

1. Zihinsel yetenekleri eksik olduğu için kendi gereksinimlerini algılamaz.
2. Ruhsal uyuşukluğu, gereksiniminin önemini anlamasını geciktirir.
3. İsteğindeki zayıflık, gereken eylemlere geçmesini erteler.

Öte yandan Tanrı insanlara sevgisini göstermekte tez davranır.

1. İnsanların gereksinimlerini önceden bilir ve karşılar.
Dünyayı insanların rahat yaşamaları için yarattı. Doymaları için verimli toprak ve tohum verdi. Isınmaları için güneş, ağaçlar, kömür ve akaryakıt yarattı. Sorularını yanıtlayan bilgiyi verdi.
2. İnsanların yakarışlarını yanıtlar (Daniel 9:20,21).
3. İnsanların günahını bağışlar.
4. İnsanların üzüntüsünü duyar (63:9; İbraniler 4:15).

65:3 bahçelerde kurbankeserek: Yalancı ilahlara kurban kesmek ne iğrençtir (1:29; 57:5; 66:17; Çıkış 20:2-5)! Din adına ne büyük bir utanmazlık sergilenirdi. Kutsal sayılan yerlerde bahçelerle, dikilitaşlarla, oyma ilahlarla, sunak ve tapınaklarla, müzikle -- göze kulağa hoş gelen çekicilikle tapınan kişileri avlıyor, ayartıyorlardı.

Tanrı yalnız Yerusalem'deki tapınakta ve yalnız O'na kurban kesilmesini buyurdu (Levililer 17:5). Yeşaya, 64:3,4 ayetlerinde, Yahudiler'in Tanrı'nın buyruğunu bir yana iterek o iğrenç dinlerin koşullarını yerine getirmek için gösterdikleri çabayı, düştükleri alçaklığı vurgular.

tuğlalar üzerinde buhur yaktılar: Tuğlalar taştan daha kolay çizildikleri için Babil'de hem çiviyazıları hem de ilahların sunakları için kullanılıyordu. Tanrı «Eğer Benim için taştan bir sunak yaparsan, onu yontma taştan yapmayacaksın, çünkü eğer üzerine kalemini vurursan, onu murdar edersin» demişti (Çıkış 20:25). Bunun nedeni ne olabilirdi? Gerçek Tanrı'ya tapınanlarla yalancı ilahlara tapınanlar arasında görünür bir ayrım olmalıydı. Yalancı ilahlara tapınanalar, sunaklarına batıl inançlarını betimleyen simgeleri çiziyorlardı. Yahudiler, sunak taşlarına kalem vuramadıkları için, yalancı ilahlara tapınanların yaptıklarını taklit etmekten engelleniyordu.

Öte yandan, «tuğlalar üzerinde» denilirken sunakların değil, dam kiremitlerinin anlatılmış olması da olasıdır. Çünkü Yahudiler bulabildikleri her yerde yalancı ilahlara kurban kesip buhur yakıyorlardı. Kiral Ahaz'ın evinin damında sunak vardı (2. Kırallar 23:12). Yerusalem halkı da damlarında göklerin ordusuna buhur yakıp kurban kesmeyi adet etmişlerdi (Yeremya 19:13; 32:29; Tsefanya 1:5).

Yasa'nın koşullarına uygun bir biçimde, tapınaktaki altın sunakta yakılmadıkça buhurun hiçbir yararı yoktu. Başka tür yakılması, Yahudiler'in sözdinlemeziği konusunda bir başka kanıttı, Tanrı'nın yargı kitabına onların işlediği bir günah daha kaydedildi (65:6; Çıkış 39:38; Vahiy 8:3-5).

Yahudiler'in sunak çeşitleri:

1. İlk dönemlerde sunaklar topraktandı (Çıkış 20:24).
2. Çadırdaki buhur sunağı, altın kaplı ağaçtan yapılmıştı (Çıkış 30:1-3).
3. Yakılan kurban sunağı, tunçla kaplı akasya ağacından yapılmıştı (Çıkış 27:1,2).
4. Süleyman'ın yaptığı tapınaktaki sunaklar, çadırdakilere benliyordu.
5. İlya bir kez 12 taştan sunak yaptı (1. Krallar 18:31-32).

daima karşımda Beni öfkelenendirirler: Tanrı'nın «bütün gün ellerini uzat»masına karşın (65:2) tarihleri boyunca İsrailoğulları günahlarıyla Tanrı'yı **sürekli** kızdırmaya eğilimliydi (İbraniler 3:9-11,17,18). Tanrı görülmedik olgularla onlar için defalarca araya girdi. Sevgisinin bu kanıtları, O'nu bütün yürekleriyle sevmeleri için İsraililer'i isteklendirmeye yeterdi. Ne var ki, onlar nankör, çıkarıcı ve duygusuzdu. Adem'le Havva'nın yaptığı gibi, Tanrı'dan iğrençliklerini gizlemeye uğraşmadılar bile. Kibirli gösterişle Tanrı'nın karşısında günahlarını sergiliyorlardı (66:3,4; Çıkış 20:3). Tanrı korkusu nedir bilmediler (Romalılar 3:18).

65:4 kabirler arasında otururlar: Bir İsraili ölüye, kemiğe, mezara dokunursa kirli sayılırdı (Sayılar 19:11-18). Yasa'nın koşullarına uygun olarak arındırılmalıydı. Bu ayette söz edilen kişiler, bu yasağı önemsemedi. Ölülerini diriltmek ümidiyle ya da ölümlere ve mezarlıklarda konut kuran cinlere danışmak için mezarlıklara gidiyorlardı (8:19). Ya da ölümlerin yakınında uyuyarak görecekları düşler aracılığıyla bilgi edinmeyi amaçlıyorlardı.

domuz eti yerler: İsa Mesih yemek kurallarını kaldırmadan önce (Markos 7:15-19) İsraililer'den bazıları, temiz ile temiz olmayan hayvanlar arasındaki ayrımı kaldırdı (Levililer 11:7). Domuz etini

yalnız yemek olarak yemekle kalmıyor; bu hayvanın etini yalancı ilahlara tapınma törenlerine katılarak yiyorlardı (66:17). İsa Mesih zamanında Kutsal Yasa halen yürürlükteyken Yahudiler'den kimileri büyük bir domuz sürüsünü güdüyordu. Neden acaba?!!

Mısırlılar, Fenikeliler, Yunanlılar ve Romalılar domuzları kurban ediyorlardı.

kaplarında mekruh etlerin suyu var: Yasa'nın yasakladığı eti yemeyenler de onun suyundan içer! Bu ilke şimdiki döneme uygulandığında şunlara benzer konular akla gelebilir: Evlilik dışı cinsel ilişkiye girmeyen bayanlar açık saçık filmler izleyip, aşk romanları okumazlar mı? Ya da kız kardeşinin namusunu temizlemeye kalkan bir adam, gidip karısı olmayan bir kadınla yatmaz mı? Her hafta porno film izleyen bir genç, kafası o düşüncelerle doluyken komşu kızına tecavüz eder ve öldürür. Ölen kızın ağabeyi bugün gece karanlığında porno film izlemez mi? Kız kardeşinin katilini yakan alevi kendi böğründe de barındırmaz mı? Dünyadaki milyonlarca kişi, pis etlerin suyundan doyasıya içmektedir.

65:5 o kavim ki, yerinde dur, bana yalklaşma, çünkü ben senden kutsalım, derler: Palavra! İsa Mesih'in dediği gibi, «Vay sizlere, dinsel yorumcular ve Ferisiler! İkiyüzlüler! Çünkü sizler badanalı gömütlere benziyorsunuz. Bunlar dıştan parlak görünürler, ama içleri ölü kemikleriyle ve her tür iğrençlikle doludur. Sizler de bunlar gibi dıştan insanlara doğru görünürsünüz, ama içten ikiyüzlülükle ve kötülükle dolusunuz» (Matta 9:11; 23:27-28; Luka 5:30; 18:11).

Kutsal Yasa Yahudiler'e her an günahlarını anımsatıyordu. Yalancı ilahlara tapmak, onları bu rahatsız edici bilgidan kurtarıyor, günahlarını iyiliğe dönüştürüyordu. Suçlanmaktan kurtuldular, övmekte özgür oldular. Dağ başında yalancı ilahlara buhur yakan kişi, kırık yürek ve ezilmiş ruhla Tanrı evine gidene (57:15) hor görürdü. Yahudi dinsel önderlerin birçoğu, Yasa'yı ruhsal anlamından boşaltarak törensel bir uygulamaya dönüştürdü. Gerçekte temeli olmayan bir kutsallık, başkalarından öğrenmelerine ve gururla şişmelerine neden oldu.

1. Dinsel kalıplara göre yapılan tapınma biçimleri, hiç kimseyi kutsallığa kavuşturmaz.
2. Gerçek kutsallık, Tanrı'nın İsa Mesih'i kişisel Kurtarıcı olarak kabul edenlere verdiği bir armağandır (İbraniler 12.10).

onlar Benim burnumda duman: İsraililer hoş kokulu yakılan kurban değil, buhur da değil, cehennemi andıran (Vahiy 9:2; 14:11) duman kokusu oldular (9:17,18; Hoşea 13:2,3). Yalancı ilahlara tapınan Yahudiler, Tanrı'nın öfkesi için yakıtı (66:24). İbranice'de burun, öfkenin ortaya çıktığı yerdir (Mezmur 18:8).

65:6 önümde yazılmış duruyor: Tanrı, insanların yaptıklarını kaydeder (Mezmur 56:8; Yeremya 17:1; Malaki 3:16). İsraililer'in suçları (aynı zamanda İsa Mesih'i Kurtarıcı olarak kabul etmeyen herkesin işleri), onları suçlu çıkaran bir belge olarak Tanrı önünde saklanmaktadır. İsa Mesih, bu borç belgesini sildi, onu çarmıha mıhlıyarak ortadan kaldırdı (Koloseliler 2:14). Ne var ki, bu kurtuluşu kabul etmeyen insanlar kitaplarda kaydedilen bilgiye göre yargılanır (Daniel 7:10; Vahiy 20:12-15). Tanrı çocuğu olmayanların, işlerine göre cehennemdeki cezaları saptanır. «İşlerine göre karşılık aldılar» (Vahiy 20:12) sözü, onların yargılandıkları, ateş gölüne atıldıklarını bildirir (Vahiy 20:14,15).

Öte yandan adı yaşayanlar arasında yazılı olanların (Vahiy 20:4-6), yani Tanrı'yla Mesih aracılığıyla diri bir ilişki içinde olanların adları yaşam kitabına işlenir (Vahiy 3:5; 13:8; 20:12,15). Onlar bedendeyken yaptıkları iyi ya da kötü işlerin karşılığını alacaklar (1. Korintliler 3:12-15; 2. Korintliler 5:10). Bu olay, Mesih'in kürsüsü olarak bilinir. Mesih'in kürsüsü, bundan önceki

paragrafta anlatılan, Mesih inancını olmayanların önünde görüldüğü beyaz taht yargısından ayrı bir olaydır.

susmayacağım:

1. Tanrı geçici bir süre için susarsa -- duayı yanıtlamazsa, yargılamazsa, yardım göndermezse, v.b. -- O'nun olup bitenlere tanık olmadığı ya da onların O'nu ilgilendirmedigi ileri sürülemez (Mezmun 50:21).
2. Günahtan dönmeme süresi uzadıkça suçun ağırlığı artar (Romalılar 2:5).
3. Günahtan dönmeyen kişiler, günahlarının karşılığını eksiksiz bir biçimde öder («ölçekle dökceğim», 65:7).
4. Tanrı'nın kendilerine emanet ettiği sorumluluğu savsaklayanlar, görevlerini daha güvenilir kişilere teslim eder. Yahudiler, nefret ettikleri uluslara yer vermeliydi.

onların bağrına ödeyeceğim: Yeşaya, «Bizi fesatlarımızın eliyle bitirdin» demişti (64:7'yle ilgili nota bakın). Kişinin sevdiği iğrençlikler, kaçınmak isteyeceği dehşetlere dönüşür. Peşlerinden koştuğu günahlar, dönüp onu pençelerinde parçalar. Tanrı bunun böyle olacağını önceden bildirdi: «Kendilerinin işini bağrılarına ölçekle dökceğim» (65:7; Çıkış 4:6,7; Hakimler 9:57; Mezmun 7:15,16; 79:12; Süleyman'ın Meselleri 6:27; Yeremya 32:18; Matta 7:2; [olumlu olarak] Luka 6:38).

65:7 sizin fesatlarınızla birlikte, atalarınızın fesatları: Tanrı'nın Musa'ya bildirdiği on buyruğa göre yalancı ilahlara tapınılmayacaktı, tapınırsa bu suçu üçüncü ve dördüncü kuşaklara dek aranacaktır (Çıkış 20:4,5). (Yalancı ilahlara tapınma, bu ayette «Dağlar üzerinde buhur yaktilar ve tepeler üzerinde Bana sövdüler» olarak geçer.) Bu günah niçin üçüncü ve dördüncü kuşaklara dek aranacaktı (34:7; Sayılar 14:18; Luka 11:50,51)? Çünkü babaları gibi oğullar da, yalancı ilahlara tapınmayı bırakmıyorlardı. Biraksaydılar Tanrı tarafından bağışlanacaklardı. (Bu konuyu Hezekiel 33:10-19'dan inceleyin.) Tanrı, yalancı ilahlara tapınmayı sürdürenlere Kendisini tanıtmayacağını bildirir (Hezekiel 14:3).

dağlar: (57:7; 2. Krallar 17:11; Hezekiel 6:13; 18:6; 20:8; Hoşea 4:13)

önce: Bu bir sözcük, 65:8-10 ayetlerindeki vaatler için yol hazırlar. Tanrı, önce İsraililer'i ölçülü sıklıkla eğitecekti, sonra kalan azınlığı mirasına kavuşturacaktı.

ölçekle: «Ölçek» sözcüğü, büyük bir avuntu sunar. Tanrı kızgın öfkeyle cezalandıracaktır, AMA ölçekle. Tam doğru bir ölçüyle sıklıkla paylaştırır (Yeremya 30:11; 46:28).

65:8-10 Yeşaya'da, özellikle 40.-66. bölümlerinde uyarılarla birlikte vaatler de bildirilir. Uyarılar tüm ulusa, vaatler kalan azınlığa yöneliktir. Yeşaya şimdi üzüm bağından bir benzetme kullanarak bir azınlığın kurtulacağını bildirdi.

65:8 salkımda sıra bulununca «Onu bozma çünkü bereket ondadır» denildiği gibi: Bir bağcı, asmanın rüzgar ve susuzluk nedeniyle kurumuş olduğunu görürse, ürün vermeyeceğini düşünerek onu kesmeye, kökünden sökmeye karar verir. Bir kişi tek bir sıralı salkım bulursa, «Bunu kesmeyin çünkü kökünde yaşam var» diyerek bağcının bıçağını durdurmaya çalışır (Luka 13:6-9). Benzer bir biçimde Tanrı, Kendisine inananlar yüzünden kentlerden, ülkelerden bile cezasını esirger. Sodom ve Gomorra'da on doğru kişi bulunsaydı, o kentler yargıyla karşılaşmayacaktı (Tekvin 18:22-32). Musa'nın duaları yüzünden Tanrı'nın yok etmek istediği halk kurtuldu (Çıkış 32:7-14). Tanrı Nineve'ye acıyarak günahtan dönsün diye Yunus aracılığıyla son

bir çağrı duyurdu. «Salkımda sıra bulununca» Nineve yok olmaktan kurtuldu (Nahum 3:1; Yunus 1:2; 3:5-10). Yolculuk ettiği gemi fırtınada parçalanınca yoldaşları Pavlus yüzünden denizden kurtuldular (Haberciler'in İşleri 27:24). Mesih inanlıları öyle yaşasın ki, onlar nedeniyle çevreleri de korunsun (Matta 5:13).

kullarımın hepsini helak etmeyeyim diye: İsraililer «Kurtulur muyuz?» diye sormuşlardı (64:5'le ilgili notu inceleyin; 1:9; 6:13; 10:21; 11:11-16; Romalılar 11:1-5). Tanrı'nın yürekten arzusu insanları kurtarmaktır (Markos 10:[23-25]26-27). Kişinin yaşamı günahla dolu olabilir, ama Tanrı onda ruhsal yaşam kıvılcımı görürse, onu sönmekten korur, alevlenmesine olanak tanır (Bunun bir örneği Şimşon'dur. Yaşam boyunca kutsal buyrukları hor gördü. Kıvılcım ise, saçını kestirmemesiydi. Ne var ki, yaşamının ta sonunda bu konuda da kendini tehlikeye sokarak alçatıldı. Küçük düşürülmesinin sonucunda ise, kendi gücüne dayanarak değil, Tanrı'ya güvenerek düşmanı yenmek için zayıfken güç buldu [Hakimler 13-16, özellikle 16:23-30]; İbraniler 11:32,33). Bir topluluk, birkaç kişi dışında büsbütün bozulmuş olabilir. Ne var ki, Tanrı o birkaç kişiyi kurtarır (1:9; 10:21; 11:11-16). O, dünyanın sonundaki o korkunç günleri, hiç olmazsa bazıları kurtulsun diye, kısaltacak (Matta 24:22).

kullarım: Tanrı'nın uşakları **bugün** kimlerdir? Belirli bir dine bağlı olarak «Tanrı'nın kullarıyız» diyenler mi? Tanrı'nın uşağı O'nun istemini yerine getirir. İsa Mesih şöyle dedi: «**Size buyurduklarımı yaparsanız, dostlarımsınız. Bundan böyle size uşak demem.** Çünkü uşak efendisinin ne yaptığını bilmez. **Size dostlarım dedim**» (Yuhanna 15:14,15). İsa Mesih'e kendilerini teslim etmiş kişiler, aslında uşak olarak O'na hizmet eder, ama Mesih İsa kayrasıyla onlara dost olarak bakar. Başka bir yerde O'na iman edenleri **kardeşleri** saydığını belirtti (İbraniler 2:9-12). Pavlus, Mesih inanlılarının **Tanrı oğulları ve mirasçıları** olduğundan ötürü seviniyordu: «**Köle değil, tam tersine, oğulsun. Ve oğul olduğundan Tanrı sağlayışıyla mirasçısın**» (Galatyalılar 4:4-7). Tanrı'nın uşağı olmak büyük bir ayrıcalıktır. Üstelik O'nun oğlu, Mesih İsa'nın dostu ve kardeşi sayılmak insanın aklının kolayca alamayacağı bir ayrıcalıktır. Bu dönemde Tanrı'nın uşağı olmak diye bir kavram geçerli değildir denebilir. İnsan, ya Mesih İsa'nın ölümüyle Tanrı'nın çocuğudur ve böylece uşak düzeyinden oğulluğa yükseltiştir ya da kendi kafasına göre Tanrı'ya kulluk ettiğini ileri sürer. Tanrı'nın bildirimlerine uymadığı için hizmeti doğruluk olarak sayılmaz. Tam tersine, sözdinlemezlik olarak hesaplanır (65:2). Bu durumda o kişi kesinlikle Tanrı'nın uşağı sayılmaz.

onların uğrunda: Tanrı, uşaklarını -- yalancı ilahlara tapınmaya sapmamış olanları -- kurtaracaktır.

65:9 Yakup, Yahuda: Yeşaya'nın sık sık yaptığı gibi bu ayette de İsrail için iki ad birden kullandı (9:8; 10:21,22; 27:6; 29:23; 40:27; 41:8,9). Kimileri hem Yakup hem de Yahuda adlarının kullanılışı, kalan azınlığın her iki sürgünden dönenlerden oluşacağını gösterir derler. Asur'a sürülmüş on oymaktan da geri dönenlerin olduğuna kuşku yoktur (1. Tarihler 9:3; Ezra 2:2,70; 3:1; 6:17; 8:35).

dağlarım: Kenan bölgesi en çok dağlardan oluşur. Bu dağlar üçe bölünür:

1. Hermon Dağı'ndan Tabor Dağı'na uzanan Galile Dağları. Ortalarında Esdraelon yaylası bulunur.
2. Karmel ve Gilboa dağlarından Mamre yaylasına dek uzanan Samiriye ve Yahuda dağları.
3. Başan, Gilead, Moab ve Edom Dağları diğer iki dağ grubundan Erden Vadisi'yle ayrılır.

En yüksek dağ Hermon Dağı'dır (2892,31m.). Galile'de Jebel Jurmuk (1230,77m.) ve Safed (853,85m.); Samiriye'de Ebal ve Gerazim Dağları (830,77m.); Sincil (826,15m.); Neby Samwill (815,38m.); ve Zeytin Dağı (838,15m.) önem taşır. Mamre yaylası 1107,69m. yüksekliğindedir.

Esdraelon, Şaron ve Ghor (Erden Vadisi) düzlük olan ender yerlerdir. Bunun için Tanrı bu bölgeden söz edince «dağlarım» demesi çok uygundur.

İsrailoğullarının yalancı ilahlara kurban kestikleri yerler, «dağlar» olarak bilinir (65:7). Tanrı seçtiklerine miras olarak vereceği yöreyi düşününce sevinerek «dağlarım» der (2:2; 11:9).

seçtiklerim: (43:20; 45:4; 65:15,22; 1. Tarihler 16:12; Mezmur 89:3; 105:5,43; 106:5; «Rabbin seçtikleri» kimlerdir diye «Rabbi bulunabilirken arayın» cümlesiyle ilgili notu inceleyin, 55:6).

miras: Bu mirasın içerdiği birkaç vaat vardır:

1. Yakup'un soyu: İbrahim'e verilen soyun, yıldızlar ve kum taneleri kadar çok olacağına ilişkin vaat hala yürürlükteydi (Tekvin 22:17).
2. orada kullarım oturacaklar: Kenan bölgesi İsrail'e miras olarak verildi. Bu, Tanrı'nın Mesih inanlılarına sağladığı tüm rahatlık ve ruhsal donatımı simgeler (İbraniler 4:1-11). İnanlı, Tanrı'ya güvenerek dağların -- ruhsal mirasın -- doruğuna ulaşacaktır (Habakkuk 3:19).

65:10 aramış: Aramış sözü 65:1'de kullanılan fiille aynıdır.

Şaron, Akor: ¹Şaron (33:9; 35:2) İsrail'in batısında ve ¹Akor ise doğusundaydı. Bu, tüm ¹Kenan bölgesinin Yahudiler'e verileceğini vurgular. Sıkıştırılmadan hem kendileri hem de sürüleri bu geniş bölgede rahat edecektir.

Akor, Yeşu zamanında Akan'ın günahı nedeniyle ceza gördüğü vadinin adıydı (Yeşu 7:24-26). Bu yüzden İsraililer arasında «Akor», zarar oluşturan herhangi bir şeyi anlatmak için deyim olarak kullanılıyordu. Ama önceleri zarar anlamına gelen Akor, Tanrı kayrası ile sevinç ve servet anlamına gelir.

65:11-16 Yeşaya önceki tutumuna dönerek 65:11,12'de Yahuda'ya sitemeder, 65:13-15'te yeniden uyarıları vaatlerle birlikte bildirir ve 65:16'dan başlayarak bütünüyle gerçek ve doğruluk egemenliğinin kurulacağı güne bakar.

65:11-12 fakat sizler: Konu Tanrı'ya bağlı kalan küçük azınlık olmaktan çıkıp bağlı kalmayanlara döner. Suçları:

1. Rabbi bıraktılar (65:11).
2. O'nun kutsal dağını unuttular (65:11).
İsraililer Tanrı'yı bırakmasaydılar, dağını unutmazlardı. Unutmak iki anlama gelebilir. Sürgünde Yerusalemler'den yıllardır uzak kaldıkları için unutmuş olabilirler (Mezmur 137:5). Ya da Yerusalemler'de yerine getirmeleri gereken ruhsal görevleri savsaklamışlardır: En azında yılda bir kez tüm İsraililer kutsal dağ olarak bilinen Yerusalemler'de (64:10; 66:20) kurban kesmeliydi. (Tapınak Moria Dağı'ndaydı [2. Tarihler 3:1]). Ne var ki, İsraililer başka ilahlara kurban kestikleri için Tanrı'ya kurban sunmak için ne zamanları ne de istekleri vardı.
3. Tali putuna sofra kurdular (65:11).
Bir tek Tanrı'yı yetersiz bulanlar, sayısız ilahlar edindikten sonra yine de bununla yetinmediler (Hoşea 12:11).

¹Eklere Kutsal Kitap'ta Adları Geçen Önemli Yerler kaynağından alınan notlara da bakın.

4. Kismet ilahına karıştırılmış şarap sundular (65:11).

Yalancı ilahlara sofraya kurup şarap sunanlar, canlılık ve çabalarıyla gerçek Tanrı'ya hizmet edenler kişileri utandırabilir (Markos 12:33; Koloseliler 3:23-24; Vahiy 4:11)!

5. Çağırdığında Tanrı'yı yanıtlamadılar (65:12).

«Buradayım, buradayım» diye çağırmıştı (65:1'le ilgili nota bakın). «Bütün gün ellerini de uzatmıştı» (65:2; Matta 23:37).

6. Tanrı sözünü dinlemediler (65:12).

(65:2, «kendi düşünceleri ardınca yürüyen» cümlesiyle ilgili nota bakın).

7. Tanrı'nın gözünde kötü olanı yaptılar (65:12).

8. O'nun hoşlanmadığı şeyi seçtiler (65:12).

Tanrı'nın hoşuna gitmeyeni seçmekte zorlanmadılar. Onları zorlayan düşman ya da kaba güç yoktu. Gönüllü olarak Tanrı'nın kutsallığını geri çevirerek iğrençliği yeğlediler.

Tali, Kismet: (62:8). Tali adlı ilah, Babil kismet ilahı Gad, Jüpiter gezegeni ya da Baal (Bel) olarak biliniyordu. Ya da Baal'la (bazen de Molek ya da Aşterot'la) birlikte tapınılıyordu (Yeşu 11:16; 12:7). Kismet ise, Venüs gezegeni ya da Meni olarak tanınılıyordu. Meni'nin, Gad gibi, Fenikeli bir ilah olduğu sanılır. Kur'an'da (53. surenin 20. ayetinde) geçen Menat'la aynı olduğu düşünülür. Meni sözünün kökü, büyük olasılıkla Sami dilinde bir sözcük olan «manah»tır. «Manah»ın anlamı, saymak, belirlemektir. Buna göre, Meni insanlara kaderlerini belirleyen ilahedir. «M'ni'nin uşağı» anlamına gelen Ebed-M'ni adı, Akameni döneminden kalma Arami-Pers (Süryani-Pers) paralarında bulunur. Araplar Tali'ye «Büyük Kismet» ve Kismet'e «Küçük Kismet» diyorlardı. Kimileri Tali'yi güneş ve Kismet'i de ay ya da Astarti (1. Kırallar 11:33) olarak anlar.

65:12 Tanrı'yı bıraktıkları için Yahudalılar'ın cezaları:

1. Tanrı onları kılıcın kismetini edecekti (2. Tarihler 36:14-17).

Kismet sözcüğü, Kismet ilahına gönderme yapılarak oluşturulan bir şaka yapmak için kullanılmıştır. «Kismet edeceğim» («manithi») M'ni adını işaret eden bir sözcük oyunudur.

Tanrı'nın kılıca gönderdiği belirli insanlar vardı. Kılıcın rastgele can kıydığı sanılsa da Tanrı'nın göndermediği kişi kılıcın ağızına kurban olmaz (Mezmun 139:16). Davut «Ölümler benim aramda ancak bir adım vardır» dediye de (1. Saumuel 20:3) o adımda Davut'u korumak için Tanrı vardı! Her insan için saptanan günler bitinceye dek Tanrı onu yaşamda tutar.

Kılıç belki de simgesel olarak kullanılmıştı. Tanrı'nın yönetimindeki kötüler, O'nun elinde olan bir kılıca benzetilir. İsraililer'in, kötülerin çektikleri kılıca teslim edilmeleri akla gelir (47:6; 2. Tarihler 36:14,16,17).

2. Herkes boğazlanmak üzere eğilecekti (66:24).

çünkü çağırdığım zaman cevap vermediniz: (66:4; 2. Tarihler 36:15,16; Süleyman'ın Meselleri 1:20-25). Tanrı'yla O'nu sevenler arasındaki dua paydaşlığı ile karşılaştırın (65:24).

65:13 Rab Yehova şöyle diyor: (7:7; 25:8; 28:16; 30:15; 40:10; 48:16; 49:22; 50:4,5,7,9; 52:4; 56:8; 61:1 ile karşılaştırın)

65:13-16 kullarım, siz: Bu parçada «kullarım» ve «siz» olarak anılan iki grubun durumu gözlenir. Bu iki grup kimlerdir? Öncelikle sürgünler arasında Tanrı'ya bağlı kalan ve kalmayanlar olarak anlaşılabilir. Tanrı'ya bağlı kalmayanların görecekları yargı ve O'na bağlı kalanların içinde rahat edecekleri kutsamalar karşılaştırılır. Bu hem bir uyarı, hem de daha zaman varken bu yargıdan kurtulmaları için bir çağrıdır.

Bu peygamberliğin ikinci uygulanması, Tanrı'nın her çağda ve her yerde bulunan bağlılarını ve düşmanlarını karşılaştırır. Her dönemde O'nun bağlıları ruhsal içecek ve yiyeceklerle beslenir (Luka 6:20-26), düşmanları ise canlarını doyurabilen besinden yoksun kalır.

Ceza görecek olanlar

1. Aç kalacaklar (55:2; Amos 4:6; 8:11; Yuhanna 6:26-27).
Ruhsal gereksinimleri karşılanmazsa, insanlar bir boşluk duyar. Tanrı, ademoğlu O'nu arasın diye bu biçimde yarattı. Tanrı'yla sonsuz ilişki içinde olmayı geri çeviren kişiyi, dinmeyen bir doymazlık yer bitirir.

2. Susuz kalacaklar (Tesniye 11:16,17; 1. Krallar 8:35; Yeşaya 5:4-6; Yeremya 3:2,3; 14:3,4,7,10; Yuhanna 4:13,14).

3. Utanacaklar (Mezmun 112:9-10).

4. Yürek sızısıyla haykıracaklar.

Ruh kırıklığıyla ağlayacaklar (Matta 8:12; Luka 13:28; 16:23-24).

5. Adları lanet andı olarak kullanılacaktır (aşağıdaki nota bakın; Yeremya 29:22; [Tekvin 48:20 ile karşılaştırın]).

6. Tanrı onları öldürecek.

Ceza görmeyecek olanlar

1. Yiyecekler (1. Krallar 17:6,8).
Tanrı'nın sunduklarının tümünden yararlanacak kişiler anlamına gelir (Vahiy 3:20).

2. İçecekler.

3. Sevinecekler (Mezmun 118:15a; 2. Timoteos 1:12).
Tanrı bağlıları, onlara dokunan her üzüntüde sevinecekleri nedenler bulur.

4. Yürek rahatlığı içinde övgü sunacaklar (65:18,19; Ezra 3:11-13).

5. Tanrı onları yeni bir adla çağırarak (62:2,4; 66:22). İsrailoğullarının alıştıkları gibi, o ad artık «Yahudi» olmayacak. Her ulustan Mesih aracılığıyla Tanrı'ya gelen, O'nun çocuğu olarak tanınacaktır (Yuhanna 1:12).

65:15 adınız lanet: Birine lanet ederken Yahudiler «Tanrı seni filan kişi gibi yapsın» derlerdi. Sürgünlerin adı bu biçimde kullanılacaktı.

Tanrı'nın düşmanları dünya için birer lanettir. Toplumsal davranış kurallarını bozarlar. Savaş, kan dökme, düşmanlık, sapıklık, yanlış inançlar gibi etkenlerle toplumun temelini yok ederler. Tanrı insanların yıkıcı davranışlarını görerek üzülür (Tekvin 6:6). Karşılaştırma yapılacak olursa Tanrı bağlıları, dünya için birer kutsamadır (64:6'yla ilgili nota bakın). Çevrelerinde tanrısal örneklerdir.

Gerçeği yansıtır, onu bildirirler. Tanrı'yla barışmak isteyeneye yol gösterir, iman yaşamında onu destekler.

Rab Yahve seni öldürecek: (65:12'yle ilgili nota bakın).

başka adla: (62:2 ile karşılaştırın).

65:16 kendisini mubarek kılan adam: Ancak sona ermez bir mutluluğu arayan kişi, kendini Tanrı'ya teslim eder (Mezmur 72:17-19).

hak Allahı: İbranice'de «Amin'in Tanrısı»dır, yani vaatlerini tutan, antlaşmayı yerine getirendir. Amin sözcüğü bir şeyi onaylamak için kullanılan en güçlü sözdü (Sayılar 5:22; Tesniye 27:15-26; 1. Krallar 1:36). İsa Mesih anımsanır (Vahiy 3:14): «Tanrı'nın tüm vaatleri O'nda «evet»ini bulmuştur. Bu nedenle, Tanrı'nın yüceliği için Mesih aracılığıyla «Amin» deriz» (2. Korintliler 1:20).

hak Allahı ile ant edecek: En sonunda yalnızca Tanrı tanınacak, yalnız O'na yalvarılacaktır (Tesniye 6:13; Mezmur 63:11).

65:17-25 Tanrı'nın seçtiklerinin yakarmasına (64. bölüm) verdiği yanıtın son kısmı bu parçada aktarılır. Yanıt, hem cenneti hem de Mesih'in bin yıllık egemenliğini içerir. Bu iki çağ Vahiy'in 20. ve 21. bölümlerinde belirgin bir biçimde betimlenir. Eski Antlaşma'da bu çağların birbirlerinden ayrı dönemler oldukları açıkça görülmez. Burada olduğu gibi, bazı bölümlerde her ikisinden bir tek dönemmiş gibi söz edilir. Bu parçada ilkin cennetten söz edilir (65:17). Sonra Mesih'in bin yıllık egemenliğindeki ortam açıklanır (65:18-25):

1. Ağlayış ve inleme olmayacaktır (65:19).

Ağlayışla inlemenin bütünüyle kesileceği yer cennettir. Mesih'in bin yıllık egemenliğinde de bütünüyle kesilmez, çünkü dünya günah ve ölümden her yönüyle arınmış olmayacaktır (65:20). Ne var ki, şimdiki yaşam koşullarına bakarak o dönemdeki keder de çok azalmış olacaktır.

2. Çok uzun yaşanacaktır (65:20).

3. İnsanlar ellerinin emeğiyle rahat içinde yaşayacaktır (65:21,22).

4. İnsanlar çocuklarının yetişkinliğini görecekler (65:23).

5. Duaları işitilecektir (65:24).

6. İnsanlar ve hayvanlar arasında diğerine zarar veren olmayacaktır (65:25).

Doğadaki barış, insanların Tanrı'yla doğruluk ilişkisinde bulunmalarından kaynaklanan uyumu yansıtır.

65:17 Ben yeni gökler ile yeni yer yaratmaktayım: (34:4; 51:16; 66:22; Mezmur 2:8; 37:11; İbraniler 12:26-28; 2. Petrus 3:12b,13; Vahiy 21:1,2,5). Yaratmak için kullanılan «ba ra» sözcüğü, Tekvin 1:1'de kullanılır: «Başlangıçta Allah gökleri ve yeri yarattı». Var olan göklerle dünya yok olacak, Tanrı onları yeniden yaratacaktır (24:19,20). Aynı biçimde Yerusalem'i de yeniden yaratacaktır (65:18; Vahiy 21:2).

yeni yer: Ümidini yalnız bu dünyaya bağlayan, insansal emekle cennetsel bir ortamı oluşturmaya çabalar. Tasarılarında ve etkinliklerinde Tanrı rol oynamaz. Öte yandan, Tanrı yepyeni bir dünya

yaratıncaya dek ümidini O'na bağlayan, O'nun niteliklerini yansıtan bir ortam oluşturmak ister. Çevresi için Tanrı önünde sorumluluk taşıdığını bilir, bu sorumluluğu en etkili biçimde yerine getirmek için Tanrı'dan bilgelik ve anlayış ister.

1. Mesih inanlısı, oturduğu mahalleyi Tanrı'yı yansıtan yeni bir yer yapmak ister.
2. İnanlı anne baba, yuvalarını Tanrı'yı yansıtan yeni bir yer yapmak ister.
3. İnanlılar topluluğu, paydaşlıklarını Tanrı'yı yansıtan yeni bir yer yapmak ister.
4. İnanlı siyasetçi, ülkesini Tanrı'yı yansıtan yeni bir yer yapmak ister.
5. İnanlılar, Mesih'i tanımayanlara tanıtarak tanrısız bölgeleri Tanrı'yı yansıtan yeni bir yer yapmak ister.

önceki şeyler anılmayacak: «Önceki sıkıntılar unutuldu ... gözlerimden örtüldü» (65:16; Vahiy 21:4-27). Günahın laneti, günahın doğal sonucu ve Tanrı'nın günah için uygun olarak saptadığı yargılardır. Tanrı bu sıkıntıları anımsatmayacaktır.

65:18 yaratmakta olduğumla mesrur olacaksınız: (51:11)

sevinç olarak, meserret olarak: 65:17-25 ayetlerinin taşıdığı ton derin ve coşkun bir sevinçtir.

Yerusalem'i ... ve onun kavmini yaratıyorum: 65:19-27'deki açıklama, eski Yerusalem'e yaraşır değildir (65:17'deki nota bakın).

65:19 Yerusalem'le sevinip coşacağım ve kavmimle mesrur olacağım: Tanrı'nın bu mutluluğu (62:5; Tsefanya 3:17), dünyanın yaratılışını anımsatır. Her günün sonunda Tanrı elinin emeğine bakarak «iyi olduğunu gördü»; altıncı günde insanları yarattıktan sonra «Tanrı yaptığı her şeyi gördü, ve işte, çok iyiydi» dedi (Tekvin 1:12,18,21,25,31).

artık onda ağlayış sesi ve figan sesi işitilmeyecek: Günah nedeniyle Tanrı'nın yaratılışı sarsıldı. Adem'le Havva için yaratılan Eden Bahçesi'nde gözyaşları döküldü, ağlayışlar ortamın sakinliğini bozdu. Bu olmamalıydı. Ne yazık ki, oldu. Yüzyıllardır tüm yaratılış bu üzüntünün damgasını taşır (Romalılar 8:20-25). Ne var ki, Tanrı seçtiği günde şimdiden hazırladığı günahsız ortama çocuklarını buyur edecektir (65:17; Yuhanna 14:1-3). Orada «gözlerinden tüm gözyaşlarını silecek. Artık ölüm olmayacak. Artık ne yas, ne ağlayış, ne de acı olacak. Çünkü öncekiler geçti gitti» (Vahiy 7:17; 21:4; Yeşaya 25:7,8; 35:10).

65:20 ne ömrü birkaç günlük çocuk ne de günlerini doldurmamış yaşlı adam olacak: Bu ayetin ilk yarısı tufan olayından Mesih'in bin yıllık egemenliğine dek görünen yaşam süresinden söz eder. Tufandan önceki insanlar birkaç yüzyıl boyunca yaşadılar, ama tufandan sonrakiler ancak yetmiş seksen yıl yaşayabilirdi (Mezmur 9,10,12). Daha uzun ya da daha kısa bir süre yaşayan kişi, onun için saptanan günlerin ölçüsünü doldurur (Mezmur 139:16). Mesih İsa gençken öldü, ama Tanrı Babası'nın O'na verdiği işi tamamladı (Yuhanna 4:34; 19:30). Tanrı'nın hizmetine atanan birkaç yılın (ya da birkaç ayın bile) ölçülemez değeri olabilir.

çocuk yüz yaşında ölecek: Mesih'in egemenliğinde yüz yaşındayken ölen kişi, az yaşamış sayılacak. Bir günahlı yüz yaşındayken ölürse, Tanrı'nın öfkesinin onun üzerine geldiğine inanılacak. Bu ayete göre, dünyada çok daha iyi bir dönem yaşanacaktır. Buna karşın yine de eksiksiz olmayacak. İnsanlar eski çağları andıracak biçimde uzun yıllar yaşacaklar, ama yine de ölüm bütünüyle ortadan kalkmış olmayacaktır.

65:21 ev, bağ: Tesniye 28:30'daki lanet, Tanrı halkının üzerinden kaldırılacaktır (62:9'la ilgili nota bakın; Amos 9:14,15).

65:22 onlar dikip de başkası yemeyecek: İnsanlar, Levililer 26:16 ve Tesniye 28:30'da yazılan lanetten artık özgür kılınacaklar.

kavmının günleri ağacın günleri gibi olacak: Lübnan'ın erz ağaçlarının ve Başan'ın meşe ağaçlarının yüzlerce yıl yaşadıkları biliniyordu. Günümüzde California servi ağaçları gibi bin yıl yaşayan ağaçlar da bilinmektedir (61:3c; Mezmur 92:12-14).

65:23 boş yere emek vermeyecekler: (65:22). Gelecek dönemde yaşayanlar, yaşamlarına Tanrı'nın ereklerine uygun bir düzen verecekler. Bunun sonucu da kalıcı, değerli bir ürün olacaktır (1. Korintliler 3:12-14).

Yaşanan bu çağ için şu vaat verilir: «Rab için her zaman bol emek verin, Rab bağlılığında emeğinizin boşa gitmediğini bilin» (1. Korintliler 15:58). Ürünle ilgili şu noktalar eklenmelidir:

1. Ürünü toplama zamanı gecikebilir.

Bazen güvenilir işçinin ektiği tohumlar, kendi mezarı üzerinde filizlenir, güneşte sararmış başaklar sallanır, biçilmeye hazır olur.

2. Ürünün başarılı oluşu, erken biçilmesine ya da çokluğuna bağlı değildir.

Bazı tarlaların toprağı çok serttir. İşçi var gücünü harcadıktan sonra ancak bir bitkinin yetişmesine tanık olabilir. Üzülmesin. Bu fidan bir Pavlus, bir Moody, bir Scofield, bir William Carey, bir Henry Martyn olabilir. «İyilikten bezmeyelim. Usanmazsak, zamanı gelince ürünü biçeceğiz» (Galatyalılar 6:9).

felaket için doğurmayacaklar: Şimdiki çağda olduğu gibi gençler günahlarıyla övünmeyecek, utanmak nedir bilmez kişiler olmayacaklar. Kurtun kuzuyla birlikte otlayacağı ortamda, gençler de anne babalarına karşı diş göstermeyecekler (61:9).

65:24 onlar çağırmadan önce Ben cevap vereceğim: Tanrı duaları işitmeye ve gereken eylemlerde bulunmaya hazırdır (Daniel 9:20,21). «Elde edemiyorsunuz, çünkü Tanrı'dan dilemiyorsunuz (62:1,6,7; Yakup 4:2). Yeni Yerusalem'de Yahudiler'in istemi Tanrı'ninkiyle uyum içinde olacaktır. Bunun için Tanrı onların dualarını yanıtlamakta çabuk davranabilir.

Tanrı Mesih inanlılarının dualarını duymaya hazırdır. İnanlılar, bu ayrıcalığı olanaklı kılan, Babası'nın sağında oturan Aracı İsa Mesih'e ve kendileri için ahlarla yalvaran Kutsal Ruh'a teşekkür etmeliler (Romalılar 8:26-27,34; İbraniler 4:14-16; İbraniler 7:25).

65:25 kurtla kuzu birlikte otlayacaklar: (11:6-9'la ilgili notlara bakın; Hoşea 2:18).

yılan ise, onun yiyeceği toprak olacak: Yılanın Adem'le Havva'yı günaha sürükledikten sonra altında kaldığı lanet kaldırılmayacaktır (Tekvin 3:14; Mika 7:17). Toprağı yalamak, şeytanın ve onun yanında yer alanlarının yenilgilerini simgeler (49:23; Mezmur 72:9). Ancak şeytanın son yenilgisinden sonra Tanrı'nın tüm dağı bu zarar verici varlıktan kurtulur.

Bir kaynak şu ilginç düşünceleri iletir: Şeytan kendini günaha sürükledi. Kimse onu günah işlemesi için denemediğinden dolayı onun günahlarına kurban yoktur. Şeytanın dünya ve insanlarla ilginç bir ilişkisi vardır. Tanrı, insanları meleklerden düşük bir düzeyde yaratmasına karşın, İsa Mesih'e inananları kendi aile üyeleri aşamasına yükseltir. Şeytanın bunu anlamış

olması olanaklıdır. Şeytan, kendini Tanrı'dan yüksek kılmak istediğine göre (14:12-15), insanların kendinden yüksek sayılmalarından hoşnut olamazdı. İnsanları günah işlemeleri için kandırdığında «Tanrı bunlara biz meleklerden daha yüksek bir düzey vermek istedi, ama ben bunları hayvanlardan bile alçaltım» diye belki sevinmişti. Ne var ki, sevinci uzun sürmedi. İnsanların temsilcisi olan İsa Mesih'in geleceğini, şeytanın başını ezeceğini, böylece de insanlara Tanrı çocukları hakkını yeniden tanıyacağını duydu (Tekvin 3:15). (Jamieson, Rev. Robert; Fausset, Rev. A.R.; Brown, Rev. David: Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible, sayfa 503).

Adem günah işlediği zaman bu dünyaya egemen olma hakkını (Tekvin 2:19,20; Mezmur 8:4-8) şeytana teslim etti (Matta 4:8,9; Efesliler 6:11-12). İsa Mesih, insanların günahsız temsilcisi olarak bu hakkı şeytandan tekrar geri aldı (2. Timoteos 4:1; ayrıca aşağıda «dünyaya egemen olma yetkisi»yle ilgili yazıyı inceleyin). Şeytanın yenilgisi, dört aşamada tamamlanır:

1. Cennetten atılması (Vahiy 12:7-9)
2. İsa Mesih'in ölümü ve dirilişi (Tekvin 3:15; Yuhanna 12:31; Vahiy 3:21)
3. 1000 yıl bağlı kalması (Vahiy 20:2,3)
4. Sonsuzluğa dek ateş ve kükürt gölüne atılması (Vahiy 20:10)

bütün mukaddes dağımda zarar vermeyecekler: Bu cümle aynı biçimde 11:9'da da geçer. Zarar verilmeyeceği neden 11:9'da bildirilir: «Çünkü sular denizi nasıl kaplıyorsa, dünya da Rab bilgisiyle dolu olacak». Havva'nın Adem'e yasaklanmış meyveyi verdiği ve Adem'in Havva'yı suçladığı günden bu yana dek insanlar sevdiklerine bile zarar vermektedir. Bu çirkin eğilim tüm günah doğasıyla birlikte Mesih inanlılarından arındırılacaktır.

Dünyaya hükmetme yetkisi

1. Tanrı dünyayı yarattı ve dünyanın sahibi O'dur (Tekvin 1; Levililer 25:23; Mezmur 24:1).
2. Tanrı Adem'e dünyaya egemen olma yetkisini verdi (Tekvin 1:26-28).
3. Adem günah işleyerek, dünyaya egemen olma yetkisini şeytana teslim etti (Matta 4:8,9; Efesliler 6:11-12).
Her doğal insan şeytanın egemenliği altındadır (Efesliler 2:2). İsa Mesih'e iman ederek yeniden doğan kişi, şeytanı yenmek için donatılır (Efesliler 6:11-17).
4. Yetkisini kullanarak şeytan, şu ilkeler temelinde dünyayı düzenledi: Güç, açgözlülük, bencillik, sonu gelmeyen istekler, eğlenme zevki, ilerleme ve büyüklük çabası. Bu dünyanın düzeni göz kamaştırıcı olabilir. Zorbalık olsun, yetki ya da para olsun dünyanın bütün düzeni güçle yürütülür. Dıştan bu düzen dinsel, bilimsel, kültürel ve görkemli bir görünüşe bürünebilir, ama ekonomik ve ülkesel çekişmeler, rekabet düzenin dengesini sürekli bozar. Tüm dünya şeytanın güçlü yönetimindedir (2. Korintliler 4:4).
5. Şeytan, İsa Mesih'e dünyaya egemen olma yetkisini önerdi: «Bu kez iblis İsa'yı çok yüksek bir dağa götürdü. Yeryüzünün tüm ülkelerini ve zenginliklerini O'na göstererek şöyle dedi: «Eğer yere kapanıp bana tapınırsan, bunların tümünü sana veririm.» İsa «Çekil, şeytan!» diye yanıtladı onu, «Çünkü Kitap'ta şöyle yazılmıştır: Tanrının Rabbe tapınacak ve yalnız O'na ruhsal hizmet sunacaksın» (Matta 4:8-10). İsa Mesih hiçbir yönden şeytana uymadı, yetkisinin altına girmede (Yuhanna 14:30).

6. Dünyanın sonunda, Yedi Yıllık Sıkıntı Dönemi'nde, şeytan Adem'den kazandığı ve İsa Mesih'e vermeyi önerdiği dünyaya egemen olma yetkisini canavara verecektir. «İnsanlar ejdere taptılar; çünkü yetkiyi canavara vermişti.... Her soy, her halk, her dil, her ulus üzerinde de ona [canavara] yetki verildi» (Vahiy 13:2,4,7).
7. İsa Mesih ölümüyle insanoğullarının günahsız temsilcisi olarak dünyaya egemen olma yetkisini şeytandan geri kazandı (Yuhanna 12:31-32). Bu, Vahiy 5'te belirgin bir biçimde anlatılır:
«Ne gökte, ne yeryüzünde, ne de yeraltına kitabı kimse açamadı, içine bakamadı» (Vahiy 5:3).

Eski dönemde iyelik tüm ayrıntılarda bir tomarın içinde kaydedilirdi. Tomarın dışına belgede sözü edilen arsa ve onu satın almış kişinin adı yazılırdı. Tomar mühürlenmiş olarak güvenilir bir yerde korunurdu. Ancak arsanın sahibi arsaya sahip çıkmaya gelince tomar açılabilirdi (Yeremya 32:10-15).

Vahiy 5:3'te söz edilen yedi mühürlü kitap, aslında tomar biçimindeydi; iyelik gösteren bir tapu ya da satış belgesiydi. Bu belge, bir arsaya değil, tüm dünyaya ve üzerinde yaşayanların tümünün sahibinin kimliğini gösteren bir belgeydi. Bu belgeyi açmaya yaraşan kişi bulunmadı (Yeşaya 63:5).

«İhtiyarlar'dan biri bana, «Ağlama!» dedi, «Bak, Yahuda kuşağının aslanı, Davut'un Kökü, kitabı ve yedi mührünü açmak için yengi kazandı»» (Vahiy 5:5).

İsa Mesih, tomarı ve yedi mührünü açmak için yengi kazandı (Vahiy 3:21). «Kitabı almaya, mühürlerini açmaya yaraşan sensin. Çünkü boğazlandın ve kanınla Tanrı'ya her kuşaktan, her dilden, her halktan, her ulustan insanlar satın aldın» (Vahiy 5:12). İsa Mesih ölümüyle insanoğullarının temsilcisi olarak dünyaya egemen olma yetkisini şeytandan geri kazandı. «Boğazlanan Kuzu gücü, zenginliği, bilgeliği, güçlülüğü, onuru, yüceliği, kutluluğu, almaya yaraşandır.... Tahtta oturana ve Kuzu'ya çağlar çağı kutluluk, onur, yücelik ve güçlü egemenlik olsun!» (Vahiy 5:12,13). Yunanca'da «güçlü egemenlik» için kullanılan sözcük, 6DVJ@H («kratos»)tur. «Kratos» sözcüğü, güç, özellikle eylemde gösterilen güç, egemenlik demektir. Yalnızca İsa Mesih, insanlara en yakın akraba («goêl», 59:20'yle ilgili notlara bakın) olarak ve dünyanın yasal sahibi Tanrı olarak (1 numaralı nota bakın) dünyaya egemen olma yetkisine sahip çıkabilirdi.